

همراه ناظر ساختمان

مجموعه نکات فنی، حقوقی و ایمنی در کنترل، بازرسی، نظارت و اجرای ساختمان ویژه رشته‌های عمران، معماری، مکانیک و برق

مولفان:

مهندس سیامک الهی‌فر - مهندس حامد خانجانی

با مقدمه مهندس محسن بهرام غفاری

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست نویسی
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
شناسه افزوده
رده بندی کنگره
رده بندی دیویی
شماره کتابشناسی ملی

الهی فر، سیامک، ۱۳۵۶ -
همراه ناظر ساختمان / سیامک الهی فر، حامد خانجانی.
تهران : نوآور، ۱۳۹۵.
۳۲۰ ص.

۹۷۸-۶۰۰-۱۶۸-۳۰۹-۱

فیبا

ساختمان سازی -- ایران -- صنعت و تجارت -- نظارت و اجرا
ساختمان سازی -- ایران -- صنعت و تجارت -- گزارشها
ساختمان سازی -- صنعت و تجارت -- قوانین و مقررات -- ایران
مهندسان ناظر -- ایران
کارگاههای ساختمانی -- ایران -- مدیریت

خانجانی، حامد، ۱۳۵۹ -
TH ۴۳۸ / الف ۱۳۹۵

۶۹۰

۴۲۰۴۱۶۶

همراه ناظر ساختمان

مولفان: مهندس سیامک الهی فر - مهندس حامد خانجانی

ناشر: نوآور

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

مدیر فنی: محمدرضا نصیرنیا

نوبت چاپ:

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۶۸-۳۰۹-۱

قیمت:

نشر نوآور

مرکز پخش:

نوآور، تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، خیابان شهیدای
ژاندارمیری نرسیده به خیابان دانشگاه ساختمان ایرانیان، پلاک ۵۸
طبقه دوم، واحد ۶ تلفن: ۹۲-۶۶۴۸۴۱۹۱ www.noavarpub.com

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب مطابق با قانون حقوق مؤلفان و
مصنفان مصوب سال ۱۳۴۸ برای ناشر محفوظ و منحصراً متعلق به نشر
نوآور می باشد. لذا هر گونه استفاده از کل یا قسمتی از این کتاب (از قبیل
هر نوع چاپ، فتوکپی، اسکن، عکس برداری، نشر الکترونیکی، هر نوع
انتشار به صورت اینترنتی، سی دی، دی وی دی، فیلم فایل صوتی یا
تصویری و غیره) بدون اجازه کتبی از نشر نوآور ممنوع بوده و شرعاً حرام
است و متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۳
مقدمه.....	۱۵
فصل اول / اخلاق مهندسی.....	۱۷
۱. مقدمه.....	۱۷
۲. معانی مسئولیت.....	۱۸
۳. نامه وزیر راه و شهرسازی.....	۱۹
۴. پیوست نامه وزیر راه و شهرسازی.....	۱۹
فصل دوم / سازمان‌ها و عوامل اجرایی - کارگاهی مسئول در ساخت و ساز شهری.....	۲۲
۱. عوامل مسئول در ساخت‌وساز شهری.....	۲۲
۱-۱. وزارت راه و شهرسازی.....	۲۲
۲-۱. سازمان نظام مهندسی ساختمان.....	۲۳
۳-۱. وزارت کشور، سازمان شهرداری‌ها، شورای شهر، شهرداری.....	۲۴
۴-۱. طرح‌های شهری.....	۲۵
۵-۱. وزارت کار، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای.....	۲۶
۶-۱. معاونت امور عمرانی استانداری.....	۲۷
۷-۱. وزارت صنایع و سازمان ملی استاندارد.....	۲۷
۲. سازمان‌های مسئول در ساخت‌وساز شهری.....	۲۷
۱-۲. صاحب کار.....	۲۷
۲-۲. طراح.....	۲۸
۱-۲-۲. اهمیت وظایف طراحان.....	۲۸
۳-۲. ناظر.....	۲۸
۱-۳-۲. اهمیت وظایف ناظران.....	۲۹
۴-۲. مجری - سازنده.....	۳۰
۱-۴-۲. اهمیت وظایف سازندگان.....	۳۰
فصل سوم: بررسی چالش‌های حرفه نظارت و ناظران در ساخت و سازهای شهری.....	۳۲
۱. مقدمه.....	۳۲
۲. تعریف نظارت.....	۳۲
۳. گردش کار تعیین ناظران.....	۳۳
۴. چالشهای نظارت و ناظران.....	۳۳

- ۳۴-۱. تعریف نشدن نظارت به عنوان شغل تمام وقت ۳۴
- ۳۵-۲. ابهام در مفهوم نظارت مستمر ۳۵
- ۳۵-۳. عدم وجود مجری ذیصلاح در کارگاه و محول شدن بخشی از وظایف مجری به ناظر ۳۵
- ۳۵-۴. ورود به حرفه بدون کارآموزی‌های لازم ۳۵
- ۳۶-۵. نحوه نامناسب ارجاع کار ۳۶
- ۳۶-۶. تک رشته بودن نظارت ساختمان‌های تا متر ۱۵۰۰ ..... ۳۶
- ۳۷-۷. عدم وجود چک‌لیست‌های همسان ۳۷
- ۳۷-۸. نحوه محاسبه حق الزحمه نظارت ۳۷
- ۳۸-۹. قید عدم ایجاد رابطه مالی بین مالک و ناظر ۳۸
- ۳۸-۱۰. فرم‌های تعهدآور تحمیلی از سوی شهرداری ۳۸
- ۳۸-۱۱. نقشه‌های ناقص اجرایی ۳۸
- ۳۸-۵. نتیجه‌گیری و پیشنهادات ۳۸

فصل چهارم / گزارش و گزارش‌نویسی ۴۰

- ۴۰-۱. گزارش و گزارش‌نویسی ۴۰
- ۴۳-۲. تعریف مفاهیم، واژه‌ها و اصطلاحات شهرسازی و معماری پایه ۴۳
- ۵۱-۳. الزامات گزارش‌نویسی در ارائه خدمات مهندسی نظارت ۵۱
- ۵۲-۱-۳. نکات مهم در تهیه گزارشات مرحله‌ای ۵۲
- ۵۲-۱-۱-۳. ارائه و ثبت به موقع گزارشات مرحله‌ای توسط شخص مهندس ناظر ۵۲
- ۵۲-۱-۲-۳. اعلام خلاف در صورت عدم رعایت مسائل ایمنی و یا فنی در کارگاه ۵۲
- ۵۳-۱-۳. تهیه گزارشات مرحله‌ای بانگاهی به امروز (زمان ساخت) و آینده (دوران بهره‌برداری) ۵۳
- ۵۳-۱-۴. اشاره به عدم حضور مجری ذیصلاح در هر یک از گزارشات مرحله‌ای ۵۳
- ۵۴-۱-۳. حداقل تعداد گزارشات مرحله‌ای ۵۴
- ۵۵-۲-۳. گزارش شروع به کار عملیات ساختمانی ۵۵
- ۵۷-۱-۲-۳. بازدید از ملک و کنترل چک لیست تجهیز کارگاه قبل از تأیید فرم شروع به کار ۵۷
- ۵۸-۲-۳. ثبت فرم شروع به کار عملیات ساختمانی توسط ناظر ۵۸
- ۵۹-۳-۲-۳. لزوم کنترل نقشه‌های مصوب قبل از تأیید فرم شروع به کار ۵۹
- ۵۹-۴-۲-۳. اخذ تعهدنامه رعایت موارد ایمنی از مالک قبل از تأیید فرم شروع به کار ۵۹
- ۵۹-۵-۲-۳. تخریب و گودبرداری پرونده [توسط مالک و بدون اطلاع رسانی به ناظر] قبل از تأیید فرم شروع به کار ۶۰
- ۶۱-۶-۲-۳. بررسی بیمه‌نامه‌های ساختمانی لازم قبل از تأیید فرم شروع به کار ۶۱
- ۶۱-۷-۲-۳. بازدید از پلاک‌های مجاور قبل از تأیید فرم شروع به کار ۶۱
- ۶۲-۸-۲-۳. بررسی پلاک‌های مجاور از نظر ایستایی ذاتی قبل از تأیید فرم شروع به کار ۶۲
- ۶۲-۹-۲-۳. اخذ رضایت نامه پلاک‌های مجاور در صورت گودبرداری به روش نیلینگ و انکراژ قبل از

- تائید فرم شروع به کار ۶۳
- ۲-۱۰. بررسی وجود زیرزمین، قنات، چاه های فاضلاب یا آب انبار در ملک قبل از تائید فرم شروع به کار..... ۶۴
- ۳-۳. بهره برداری از ساختمان قبل از ثبت گزارش اتمام کار ۶۵
- ۳-۴. توجه ویژه در استفاده از عبارت "توقف کار" در گزارش بازدید با توجه به خطرات احتمالی کار..... ۶۵
- ۳-۵. معرفی جانشین ناظر در هنگام مسافرت ۶۶
- ۳-۶. اعلام اتمام مهلت قانونی تعهد نظارت بر اساس پروانه ساختمانی..... ۶۶
- ۳-۷. اعلام عدم اجرای اسکوپ سنگها در مرحله گزارش اتمام نازک کاری ۶۶
- ۳-۸. ارسال گزارش تخلفات ساختمانی به بازرسی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ۶۷
۴. نمونه گزارشات، نامه ها و ابلاغیه های کاربردی در حرفه نظارت ساختمان ۶۷
- ۴-۱. نمونه هایی از توضیحات گزارش بازدید مرحله ای ناظر ۶۷
- ۴-۱-۱. گزارش اعلام خلاف در مرحله شروع به کار (بلافاصله پس از ثبت فرم گزارش شروع عملیات ساختمانی)..... ۶۷
- ۴-۱-۲. گزارش خلاف ساختمانی (در مرحله اجرای ستونهای طبقه زیر همکف سازه بتنی)..... ۶۸
- ۴-۱-۳. گزارش مرحله آرماتوربندی سقف همکف (سازه بتنی)..... ۶۸
- ۴-۱-۴. گزارش اعلام رفع خلاف در مرحله اجرای سقف همکف (سازه بتنی)..... ۶۹
- ۴-۱-۵. گزارش مرحله اتمام آرماتوربندی سقف سوم (سازه بتنی)..... ۶۹
- ۴-۱-۶. گزارش خلاف ساختمانی (در زمان ساخت، مونتاژ و برپایی اسکلت فولادی در کارگاه)..... ۶۹
- ۴-۱-۷. گزارش خلاف ساختمانی در مرحله اسکلت بندی سازه فولادی ۷۰
- ۴-۱-۸. گزارش خلاف ساختمانی در مرحله اتمام سقف های سازه فولادی..... ۷۱
- ۴-۱-۹. گزارش خلاف ساختمانی در اواسط مرحله سفتکاری..... ۷۱
- ۴-۱-۱۰. گزارش خلاف در مرحله اتمام عملیات سفتکاری..... ۷۱
- ۴-۱-۱۱. گزارش خلاف ساختمانی در مرحله سفت کاری و زمان اجرای تیغه ها ۷۲
- ۴-۱-۱۲. گزارش خلاف ساختمانی در اواسط مرحله نازک کاری ۷۲
- ۴-۱-۱۳. گزارش خلاف ساختمانی در مرحله اتمام عملیات ساختمانی ۷۳
- ۴-۲. نمونه ابلاغیه های ناظر به مالک و مجری ۷۴
- ۴-۲-۱. نمونه ۱ ابلاغیه اقدام جهت رفع اشکالات فنی و ایمنی مشاهده شده در بازدید..... ۷۴
- ۴-۲-۲. نمونه ۲ ابلاغیه اقدام جهت رفع اشکالات فنی و ایمنی مشاهده شده در بازدید..... ۷۵
- ۴-۲-۳. نمونه ۳ ابلاغیه اقدام جهت رفع اشکالات فنی و ایمنی مشاهده شده در بازدید..... ۷۶
- ۴-۲-۴. نمونه ۴ ابلاغیه اقدام جهت رفع اشکالات فنی و ایمنی مشاهده شده در بازدید..... ۷۶
- ۴-۲-۵. نمونه ۵ ابلاغیه اقدام جهت رفع اشکالات فنی و ایمنی مشاهده شده در بازدید..... ۷۷
- ۴-۲-۶. صورت جلسه ابلاغ مبحث ۱۲ و ۲۰ مقررات ملی ساختمان به وکیل مالک..... ۷۷

- ۷۸-۲-۴. ابلاغ لزوم بازنگری نقشه‌های سازه‌ای به مالک.....
- ۷۸-۲-۴. ابلاغ لزوم تکمیل و بروزرسانی نقشه‌های سازه‌ای به مالک.....
- ۳-۴. نمونه‌نامه‌های مهندس ناظر به سازمان نظام مهندسی ساختمان در خصوص تخلفات و وضعیت پرونده تحت نظارت.....
- ۷۹-۳-۴. ۱. نامه اعلام خلاف ساختمانی به سازمان نظام مهندسی ساختمان در مرحله گودبرداری.....
- ۷۹-۳-۴. ۲. نامه اعلام خلاف ساختمانی به سازمان نظام مهندسی ساختمان در مرحله اجرای فونداسیون.....
- ۸۰-۳-۴. ۳. نامه گزارش وضعیت موجود پرونده و درخواست پیگیری سازمان نظام مهندسی ساختمان.....
- ۸۱-۵. فرم‌های نظارت بر ساختمان.....
- ۸۱-۵-۱. فرم تعهد نظارت.....
- ۸۲-۵-۲. فرم اعلام شروع عملیات ساختمانی.....
- ۸۵-۵-۳. فرم گزارش وضعیت همجواری‌ها و پایدارسازی.....
- ۸۶-۵-۴. فرم تأیید استحکام و تعهد نظارت.....
- ۸۹-۵-۵. فرم اعلام اتمام عملیات ساختمانی.....
- ۹۰-۶. فلوجارت نظارت.....
- فصل پنجم / چک‌لیست‌های نظارت بر اجرای ساختمان.....**
- ۹۵-۱. مقدمه.....
- ۹۶-۲. چک‌لیست گزارش‌های مرحله‌ای صادره توسط ناظر.....
- ۹۸-۳. چک‌لیست ایمنی و حفاظت کار در حین اجرا.....
- ۱۰۴-۴. چک‌لیست تجهیز کارگاه - فرم برنامه تخریب - فرم گزارش روزانه عملکرد کارگاه.....
- ۱۱۰-۵. چک‌لیست مستندات زونکن کارگاهی.....
- ۱۱۲-۶. چک‌لیست تخریب.....
- ۱۱۴-۷. چک‌لیست پیاده‌سازی نقشه.....
- ۱۱۶-۸. چک‌لیست گودبرداری و سازه نگهدارنده خرابایی.....
- ۱۲۰-۹. چک‌لیست فونداسیون.....
- ۱۲۳-۱۰. چک‌لیست سازه فولادی.....
- ۱۳۴-۱۱. چک‌لیست سازه بتن‌آرمه.....
- ۱۴۱-۱۲. چک‌لیست ساخت، حمل، ریختن و عمل‌آوری بتن.....
- ۱۵۲-۱۲. چک‌لیست سفت‌کاری.....
- ۱۵۸-۱۳. چک‌لیست تاسیسات مکانیکی - چک‌لیست تاسیسات آتش‌نشانی.....
- ۱۶۹-۱۴. چک‌لیست تاسیسات الکتریکی.....
- ۱۷۹-۱۵. چک‌لیست نازک‌کاری.....

۱۶. چک لیست اتمام عملیات ساختمانی ۱۹۲

فصل ششم / مستندسازی پروژه و تهیه گزارش با استناد به مفاد قانونی (به صورت مصور) ۱۹۴

۱. مقدمه ۱۹۴

۲. اطلاعات حقوقی کارگاه، مالک، ناظرو سازنده ۱۹۴

۳. افراد حاضر در کارگاه در زمان بازدید ۱۹۴

۴. زونکن کارگاهی و مدارک موجود ۱۹۵

۵. میزان پیشرفت عملیات ساختمانی ۱۹۵

۶. بخش مصور گزارش بازدید ۱۹۵

۶-۱. وضعیت عمومی، مقررات ایمنی و بهداشتی ۱۹۵

۶-۱-۱. تابلوی اطلاعات حقوقی و علائم هشدار دهنده ۱۹۶

۶-۱-۲. دیوار در شرف ریزش ۱۹۶

۶-۱-۳. علمک گاز ۱۹۷

۶-۱-۴. دیوی مصالح در معبر عمومی ۱۹۹

۶-۱-۵. سرپوش حفاظتی و پرده برزنتی ۲۰۰

۶-۱-۶. عدم استفاده از داربست‌های استاندارد ۲۰۱

۶-۱-۷. حصار حفاظتی موقت ۲۰۳

۶-۱-۸. محافظت از پرتگاه‌ها ۲۰۵

۶-۱-۹. مسائل بهداشتی ۲۰۶

۶-۱-۱۰. تناسب نوع کار و سن پرسنل ۲۰۸

۶-۱-۱۱. جعبه کمک‌های اولیه ۲۰۹

۶-۱-۱۲. عدم رعایت ضوابط استاندارد و ایمنی نرده‌های راه‌پله ۲۰۹

۶-۲. اشکالات رایج در مراحل سفت‌کاری و نازک‌کاری ۲۱۰

۶-۲-۱. اجرای غیر اصولی و عدم مهار تیغه‌ها و دیوارهای ساختمان به اجزای سازه‌ای ۲۱۰

۶-۲-۲. عدم اجرای دیوارهای دودبند ۲۱۳

۶-۲-۳. اسکوپ نکردن سنگ‌های نما ۲۱۴

۶-۲-۴. اجرای غیراصولی جان‌پناه ۲۱۵

۶-۲-۵. تخریب بتن و اتصال قطعات الحاقی (نما و نازک کاری‌ها) به میلگردها ۲۱۶

۶-۲-۶. آویزها و ساپورت‌های غیر اصولی کانال‌های کولر ۲۱۷

۶-۲-۷. تخریب تیرچه‌ها و سقف بتنی جهت عبور تاسیسات ۲۱۸

۶-۲-۸. عدم استفاده از بست و ساپورت استاندارد برای لوله‌های تاسیسات ۲۱۹

۶-۲-۹. اجرای مستقیم نازک‌کاری روی بلوک‌های پلی استایرن ۲۲۰

۶-۲-۱۰. استفاده از پنجره‌هایی با فریم‌های فلزی در پوسته پیرامون ساختمان ۲۲۲

- ۲۲۲..... ۱۱-۲-۶. کفسازی با خاک و قلوه سنگ به جای استفاده از مصالح سبک
- ۲۲۴..... ۱۳-۲-۶. استفاده از ملات گچ و خاک زیر محل نصب سنگ نما
- ۲۲۵..... ۳-۶. اشکالات رایج در ساختمان‌های بتن مسلح
- ۲۲۵..... ۱-۳-۶. قلاب استاندارد (خم ۹۰ درجه) میلگردها
- ۲۲۶..... ۲-۳-۶. عدم توجه به تراز ارتفاعی مناسب ستونها در هنگام بتن‌ریزی
- ۲۲۸..... ۳-۳-۶. وجود حفره در اعضای اصلی سازه بتنی
- ۲۲۸..... ۴-۳-۶. عدم مهار و درگیری مناسب میلگردهای کششی تیرچه‌ها در بتن تیرها
- ۲۲۹..... ۵-۳-۶. عدم اجرای اصولی ژوئن‌های سقف‌های تیرچه بلوک
- ۲۳۰..... ۶-۳-۶. ناشاقولی ستون
- ۲۳۲..... ۷-۳-۶. اجرای تیرچه به جای تیر رابط
- ۲۳۲..... ۸-۳-۶. پوشش (کاور) بتنی روی میلگردها
- ۲۳۴..... ۹-۳-۶. نظافت قالب‌ها و سقف پیش از بتن‌ریزی
- ۲۳۵..... ۱۰-۳-۶. تغییر سیستم سازه‌ای پاگردها
- ۲۳۶..... ۱۱-۳-۶. جدایی سنگدانه‌ها و کرم شدن بتن
- ۲۳۷..... ۱۲-۳-۶. آرماتوربندی غیر اصولی
- ۲۳۹..... ۱۳-۳-۶. اجرای غیراصولی میلگردهای حرارتی سقف‌ها
- ۲۴۰..... ۱۴-۳-۶. عدم رعایت اصول بتن‌ریزی صحیح در اجرای ستونها
- ۲۴۲..... ۱۵-۳-۶. عدم رعایت اصول بتن‌ریزی صحیح در اجرای ستونها
- ۲۴۳..... ۱۶-۳-۶. عدم اجرای خاموت‌های چشمه اتصال
- ۲۴۵..... ۱۷-۳-۶. استفاده از تیرچه‌های غیر استاندارد
- ۲۴۶..... ۴-۶. اشکالات رایج در ساختمان‌های فولادی
- ۲۴۶..... ۱-۴-۶. ساخت اسکلت فلزی در پای کار
- ۲۴۷..... ۲-۴-۶. عدم دقت در ساخت و اجرای اعضا مطابق با نقشه‌های محاسباتی مصوب
- ۲۵۰..... ۳-۴-۶. عدم دقت در اجرای جزئیات اجرایی سقف‌ها و تیغه‌ها
- ۲۵۱..... ۴-۴-۶. استفاده از اسکلت ساختمان به عنوان سازه یا شاسی انتقال بار آسانسور
- ۲۵۲..... ۵-۴-۶. پیچیدگی ستونها در حین ساخت و نصب
- ۲۵۳..... ۶-۴-۶. عدم توجه به راستای اتصال و برشکاری صحیح ورق اتصال
- ۲۵۳..... ۷-۴-۶. عدم توجه و دقت به جزئیات اجرایی ساخت ستونهای فولادی
- ۲۵۴..... ۸-۴-۶. عدم اجرای صحیح وصله ستونها
- ۲۵۵..... ۹-۴-۶. استفاده از پروفیل‌های مستعمل در ساخت اسکلت
- ۲۵۶..... ۱۰-۴-۶. اجرای دستکهای فشاری و اعمال بار آن‌ها به ستونها
- ۲۵۷..... ۱۱-۴-۶. عدم دقت در پیاده سازی صحیح سازه راه پله‌ها
- ۲۵۷..... ۱۲-۴-۶. عدم توجه به جهت اجرای تیرچه‌ها و انتقال بار سقف‌ها
- ۲۵۷..... ۱۳-۴-۶. استفاده از رابیتس به عنوان قالب در اجرای دال راه پله‌ها

۲۵۹.....	۱۴-۴-۶. لزوم اجرای ضد زنگ پیش از برپایی اسکلت
۲۵۹.....	۱۵-۴-۶. لزوم حذف گِل جوش از محل جوشکاری‌ها
۲۵۹.....	۱۶-۴-۶. ساخت و مونتاژ غیراصولی ستون.....
۲۶۰.....	۱۷-۴-۶. کوتاه بودن طول رزوه شده بولتها بعد از بتن‌ریزی فنداسیون.....
۲۶۱.....	۱۸-۴-۶. اجرای غیر اصولی گاست پلیت مهاربندی.....
۲۶۳.....	۱۹-۴-۶. اجرای غیر اصولی گاست پلیت مهاربندی.....

فصل هفتم / آشنایی با مراجع قضایی و انتظامی و مروری بر قوانین حقوقی مهم برای

۲۶۴.....	ناظران
۲۶۴.....	۱. مقدمه
۲۶۴.....	۲. دسته‌بندی مراجع قضایی کشور
۲۶۸.....	۳. دادخواست تامین دلیل
۲۶۸.....	۳-۱. تأمین دلیل منظور از آن
۲۶۸.....	۳-۲. مصادیق استفاده از تأمین دلیل
۲۶۹.....	۳-۳. زمان مناسب و نکات لازم جهت دادخواست تأمین دلیل
۲۶۹.....	۳-۴. وظایف عضو مجری قرار
۲۶۹.....	۳-۵. مرجع صالح برای رسیدگی به درخواست تأمین دلیل
۲۷۰.....	۳-۶. مراحل تأمین دلیل
۲۷۱.....	۴. لایحه
۲۷۲.....	۵. نکات قابل توجه قبل از طرح شکایت
۲۷۲.....	۶. تفاوت شکایت کیفری یا جزائی با شکایت حقوقی
۲۷۴.....	۶-۱. شکایت کیفری
۲۷۴.....	۶-۱-۱. شکوائیه و اقامه دعوی کیفری
۲۷۴.....	۶-۱-۲. شروع تحقیقات
۲۷۵.....	۶-۱-۳. کیفرخواست
۲۷۵.....	۶-۲. شکایت یا دادخواست حقوقی
۲۷۵.....	۶-۲-۱. نکات اولیه در تنظیم دادخواست حقوقی
۲۷۵.....	۶-۲-۲. نکات مهم در تنظیم دادخواست حقوقی
۲۷۶.....	۶-۲-۲. تقدیم دادخواست به دادگاههای کیفری (استثنا)
۲۷۶.....	۷. اظهارنامه

- ۲۷۷..... ۷-۱. نکات مهم در تنظیم اظهارنامه.....
- ۲۷۹..... ۸. دادسرای عمومی و انقلاب.....
- ۲۸۰..... ۸-۱. اعتراض به تصمیمات دادسرا.....
- ۲۸۰..... ۸-۲. تفاوت اعتراض با تجدیدنظرخواهی.....
- ۲۸۰..... ۸-۳. مراجع تجدیدنظر.....
- ۲۸۰..... ۸-۴. تقدیم اعتراض و تجدیدنظرخواهی.....
- ۲۸۱..... ۸-۵. آراء قابل تجدید نظر.....
- ۲۸۱..... ۸-۶. اعاده دادرسی.....
- ۲۸۱..... ۸-۷. حکم قطعی.....
- ۲۸۲..... ۸-۹. جهات اعاده دادرسی نسبت به احکام کیفری.....
- ۲۸۲..... ۸-۱۰. مهلت مراجعه برای رسیدگی فوق العاده.....
- ۲۸۲..... ۸-۱۱. مرجع درخواست اعاده دادرسی.....
- ۲۸۳..... ۹. شورای انتظامی: مرجع رسیدگی به تخلفات حرفه‌ای، انضباطی و انتظامی.....
- ۲۸۶..... ۹-۱. واکاوی دو مورد پرونده انتظامی.....
- ۲۸۶..... ۹-۱-۱. واکاوی پرونده اول.....
- ۲۸۸..... ۹-۱-۲. واکاوی پرونده دوم.....
- ۲۸۹..... ۱۰. قوانین، تعاریف و اصطلاحات کلیدی مهم مورد نیاز مهندسان ناظر.....
- ۲۸۹..... ۱۰-۱. قانون مدنی.....
- ۲۹۴..... ۱۰-۲. قانون مسئولیت مدنی.....
- ۲۹۶..... ۱۰-۳. قانون مجازات اسلامی.....
- ۲۹۶..... ۱۰-۴. مبحث دوم مقررات ملی ساختمان ویرایش سال ۱۳۸۴- نظامات اداری.....
- ۲۹۶..... ۱۰-۵. مبحث ۱۲ مقررات ملی ساختمان ویرایش سال ۱۳۹۲- ایمنی و حفاظت کار در حین اجرا.....
- ۲۹۹.....
- ۳۰۰..... ۱۰-۶. قانون شهرداری.....
- ۳۰۱..... ۱۰-۷. آیین‌نامه حفاظتی کارگاه‌های ساختمانی وزارت تعاون، کار و امور اجتماعی.....
- ۳۰۱..... فصل اول- هدف، دامنه شمول و تعاریف:.....
- ۳۰۳..... ۱۰-۸. قانون کار.....
- ۳۰۴..... ۱۰-۹. قانون تامین اجتماعی.....
- ۳۰۶..... فصل هشتم / بیمه و مالیات.....
- ۳۰۶..... ۱. بیمه.....

- ۱-۱. بیمه‌نامه مسولیت مدنی ناشی از اجرای عملیات ساختمانی در قبال اشخاص ثالث ۳۰۷
- ۲-۱. بیمه‌نامه مسولیت مدنی سازندگان ابنیه در مقابل کارکنان ساختمانی ۳۰۸
- ۱-۲-۱. نکات مهم در بیمه مسولیت مدنی سازندگان ابنیه در برابر کارکنان ساختمانی ۳۰۸
- ۲-۲-۱. کلوزهای بیمه‌نامه مسولیت مدنی سازندگان ابنیه در برابر کارکنان ساختمانی ۳۰۸
- ۳-۱. بیمه‌نامه مسولیت حرفه‌ای مهندسان ۳۱۰
- ۴-۱. بیمه‌نامه عیوب پنهان و اساسی ساختمان ۳۱۱
- ۵-۱. فرانشیز در بیمه‌های مهندسی ۳۱۲
۲. مالیات ۳۱۲
- ۱-۲. تعریف واژه‌ها ۳۱۲
- ۲-۲. تکالیف مالیاتی اعضاء سازمان ۳۱۲
- ۳-۲. جرائم قانونی ۳۱۴
- منابع و مأخذ ۳۱۶

نشر نوآور

تلفن: ۲-۶۶۴۸۴۱۹۱

نشر نوآور ضمن ارج نهادن و قدردانی از اعتماد شما به کتاب‌های این انتشارات، به استحضارتان می‌رساند که همکاران این انتشارات، اعم از مؤلفان و مترجمان و کارگروه‌های مختلف آماده‌سازی و نشر کتاب، تمامی سعی و همت خود را برای ارائه کتابی درخور و شایسته شما فرهیخته گرامی به‌کار بسته‌اند و تلاش کرده‌اند که اثری را ارائه نمایند که از حداقل‌های استاندارد یک کتاب خوب، هم از نظر محتوایی و غنای علمی و فرهنگی و هم از نظر کیفیت شکلی و ساختاری آن، برخوردار باشد.

با این وجود، علی‌رغم تمامی تلاش‌های این انتشارات برای ارائه اثری با کمترین اشکال، باز هم احتمال بروز ایراد و اشکال در کار وجود دارد و هیچ اثری را نمی‌توان الزاماً مبرا از نقص و اشکال دانست. از سوی دیگر، این انتشارات بنابه تعهدات حرفه‌ای و اخلاقی خود و نیز بنابه اعتقاد راسخ به حقوق مسلم خوانندگان گرامی، سعی دارد از هر طریق ممکن، به‌ویژه از طریق فراخوان به خوانندگان گرامی، از هرگونه اشکال احتمالی کتاب‌های منتشره خود آگاه شده و آن‌ها را در چاپ‌ها و ویرایش‌های بعدی رفع نماید.

لذا در این راستا، از شما فرهیخته گرامی تقاضا داریم در صورتی که حین مطالعه کتاب با اشکالات، نواقص و یا ایرادهای شکلی یا محتوایی در آن برخورد نمودید، اگر اصلاحات را بر روی خود کتاب انجام داده‌اید پس از اتمام مطالعه، کتاب ویرایش‌شده خود را با هزینه انتشارات نوآور، پس از هماهنگی با انتشارات، ارسال نمایید، و نیز چنانچه اصلاحات خود را بر روی برگه جداگانه‌ای یادداشت نموده‌اید، لطف کرده عکس یا اسکن برگه مزبور را با ذکر نام و شماره تلفن تماس خود به ایمیل انتشارات نوآور ارسال نمایید، تا این موارد بررسی شده و در چاپ‌ها و ویرایش‌های بعدی کتاب اعمال و اصلاح گردد و باعث هرچه پربارتر شدن محتوای کتاب و ارتقاء سطح کیفی، شکلی و ساختاری آن گردد.

نشر نوآور، ضمن ابراز امتنان از این عمل متعهدانه و مسئولانه شما خواننده فرهیخته و گرانقدر، به‌منظور تقدیر و تشکر از این همدلی و همکاری علمی و فرهنگی، در صورتی که اصلاحات درست و بجا باشند، متناسب با میزان اصلاحات، به‌رسم ادب و قدرشناسی، نسخه دیگری از همان کتاب و یا چاپ اصلاح‌شده آن و نیز از سایر کتب منتشره خود را به‌عنوان هدیه، به انتخاب خودتان، برایتان ارسال می‌نماید، و در صورتی که اصلاحات تأثیرگذار باشند در مقدمه چاپ بعدی کتاب نیز از زحمات شما تقدیر می‌شود.

همچنین نشر نوآور و پدیدآورندگان کتاب، از هرگونه پیشنهادها، نظرات، انتقادات و راه‌کارهای شما عزیزان در راستای بهبود کتاب، و هرچه بهتر شدن سطح کیفی و علمی آن صمیمانه و مشتاقانه استقبال می‌نمایند.

نشر نوآور

تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۸۴۱۹۱

www.noavarpub.com

info@noavarpub.com

صنعت ساختمان‌سازی در ایران از اهمیت خاصی برخوردار است. در سالهای رونق اقتصادی حدود ۳۰ درصد اقتصاد کشور در این بخش جریان دارد و ۲۰ درصد اشتغال کشور را با ۴۰۰ حرفه مرتبط تحت شعاع قرار می‌دهد. حدود ۳۲ درصد از جمعیت کشور را جوانان بین ۲۰ تا ۳۴ سال تشکیل می‌دهند که ازدواج ایشان ضرورت توسعه کمی مسکن در کشور را پیش می‌آورد. از طرفی ایران به لحاظ لرزه‌خیزی در رتبه ششم دنیا قرار دارد که توجه به این مهم، با در نظر گرفتن ۷۶ هزار هکتار بافت‌های فرسوده و آسیب‌پذیر که ۲۵ درصد وسعت مناطق شهری را با حدود یک‌سوم جمعیت کشور شامل می‌شود، توسعه کیفی ساختمان‌ها را ضروری می‌سازد.

با بررسی ساختار اجرایی و کنترلی ساخت‌وسازهای شهری در ایران وفق آیین‌نامه اجرایی ماده ۳۳ قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان و مبحث دوم مقررات ملی ساختمان ویرایش ۱۳۸۴ و تطابق آن با نظام مدیریت کیفیت ساختمان در سایر نقاط جهان، این مهم نتیجه می‌شود که در کشور ما تناسب دقیقی میان مسئولیت عوامل برنامه‌ریزی و تضمین کیفیت با عوامل کنترلی وجود ندارد. در کشور ما "مهندسان ناظر" به شکل نامناسبی دارای مسئولیت بسیار سنگینی برای خدماتی که ارائه می‌دهند، در برابر تمام نواقص برنامه‌ریزی و تضمینی داشته و به عنوان عامل اول تامین کیفیت ساختمان‌ها شناخته می‌شوند. از اینرو و با توجه به وسعت ساخت‌وسازهای کشور در چند سال اخیر، آگاهی هر چه بیشتر مهندسان ناظر و البته مهندسان مجری ساختمان بالاخص جوانانی که بعد از فراغت از تحصیلات دانشگاهی به این عرصه ورود پیدا می‌کنند، نسبت به مسائل فنی، حقوقی و ایمنی ضروری می‌نماید.

کتاب حاضر نیز که ظرف مدت یک و نیم سال و با بهره‌گیری از تجربیات حدوداً پانزده ساله نگارندگان تهیه شده، بر اساس همین انگیزه شکل گرفت که گامی در جهت آگاهی بخشی و آشنایی هر چه بیشتر همکاران محترم محسوب شده و ایشان را در ارائه هر چه بهتر خدمات مهندسی نظارت یاری رسانده و همراهی نماید.

در این کتاب که شامل فصول اخلاق مهندسی، سازمانها و عوامل اجرایی-کارگاهی مسئول در ساخت‌وساز شهری، بررسی چالشهای حرفه نظارت و ناظران در ساخت‌وسازهای شهری، گزارش و گزارش‌نویسی، چک‌لیستهای نظارت بر اجرای ساختمان، مستندسازی پروژه و تهیه گزارش با استناد به مفاد قانونی، آشنایی با مراجع قضایی و انتظامی و مروری بر قوانین حقوقی مهم برای ناظران و در انتها مواردی در خصوص بیمه و مالیات می‌باشد، تلاش شده است که اهم مطالب مرتبط با حرفه نظارت از ابعاد مختلف فنی، حقوقی و ایمنی مطرح گردد، هر چند تلاش مضاعفی در نظر است تا در مجلدات و کتب آتی به باقیمانده مباحث نیز بپردازیم. انشالله.

در پایان لازم می‌دانیم مراتب سپاس و تشکر خود را از جناب آقای مهندس محسن بهرام غفاری، چهره ماندگار نظام مهندسی ساختمان کشور ابراز نماییم. ایشان همواره الگو و مشوق اصلی ما بوده‌اند و افتخار می‌کنیم که این کتاب به مقدمه ایشان آراسته گردیده است.

همچنین از همکاری‌های صمیمانه و بی‌دریغ جناب آقای مهندس نصیرنیا، مدیر محترم انتشارات نوآور و نیز تمامی همکاران گرانقدر ایشان برای چاپ و انتشار این کتاب صمیمانه سپاسگزاری می‌نماییم.

امید است کتاب حاضر مورد توجه همکاران محترم و اساتید گرامی در حرفه نظارت واقع شده و بزرگواری نمایند، کاستی‌ها و ضعف‌ها را جهت برطرف نمودن در چاپ‌های بعدی توسط پست الکترونیکی Info@noavarpub.com با نگارندگان در میان گذارند.

سیامک الهی فر - حامد خانجانی

مجموعه "همراه ناظر ساختمان" که به‌وسیله دو تن از مهندسان عزیز، آقایان سیامک الهی‌فر و حامد خانجانی، تهیه شده دربرگیرنده یک سلسله از ضوابط و مقررات حاکم بر نحوه ارائه خدمات نظارت بر عملیات ساختمانی به‌وسیله مهندسان و راهنمائی‌های نسبتاً جامعی در مورد نکات اداری، حقوقی و جنبه‌های مسئولیت‌زای این حرفه، که بایستی مورد توجه همکاران مهندس قرار گیرد، می‌باشد. این کتاب علاوه بر موارد قانونی و مقررات اداری حاوی جداول کنترل کیفیت جزئیات ساختمان و بخش‌های مختلف عملیات اجرائی ساختمان‌های متعارف می‌باشد که در فعالیت نظارت به ناظران کمک می‌کند تا بدانند کدام بخش‌ها و اجزاء را مورد بازبینی و سنجش قرار دهند و توالی کنترل‌ها چگونه است و نتایج آن را چگونه مستند و ارائه کنند. نشر این مجموعه اقدام ترویجی سودمندی در زمینه مهندسی کاربردی است که به‌وسیله این دو همکار کوشنده در شرایطی انجام گرفته که جای خالی اینگونه مجموعه‌های راهنما در ادبیات فنی صنعت ساختمان فارسی کاملاً محسوس است و بایستی به‌وسیله فعالان عرصه نشر علاقه‌مند به حرفه مهندسی ساختمان پر شود. روشن است که استقبال من از حاصل کوشش گردآورندگان این مجموعه نه به معنای اظهارنظر درباره درستی تمام مطالب آن یا کامل بودن آن‌ها است بلکه قدرشناسی از پوییش سودمندی است که نویسندگان محترم آن در این برهوت کمبود مدارک فنی فارسی راهنمای مهندسان بصورت داوطلبانه به عمل آورده‌اند و امیدوارم همپای تغییرات قوانین، مقررات ملی ساختمان و ضوابط اداری و حرفه‌ای آن، موفق شوند این مجموعه را به‌طور ادواری مورد تجدید نظر قرار داده و بهنگام نموده و به مهندسان، کاربران، مدیران صنعت ساختمان و سرمایه‌گذاران بخش ارائه نمایند.

مهندس محسن بهرام غفاری

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب مطابق با قانون حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب سال ۱۳۴۸ و آیین‌نامه اجرایی آن مصوب ۱۳۵۰، برای ناشر محفوظ و منحصراً متعلق به نشر نوآور است. لذا هر گونه استفاده از کل یا قسمتی از مطالب، اشکال، نمودارها، جداول، تصاویر این کتاب در دیگر کتب، مجلات، نشریات، سایت‌ها و موارد دیگر، و نیز هر گونه استفاده از کل یا قسمتی از کتاب به هر شکل از قبیل هر نوع چاپ، فتوکپی، اسکن، تایپ از کتاب، تهیه پی‌دی‌اف از کتاب، عکس‌برداری، نشر الکترونیکی، هر نوع انتشار به صورت اینترنتی، سی‌دی، دی‌وی‌دی، فیلم، فایل صوتی یا تصویری و غیره بدون اجازه کتبی از نشر نوآور ممنوع و غیرقانونی بوده و شرعاً نیز حرام است، و متخلفین تحت پیگرد قانونی و قضایی قرار می‌گیرند.

با توجه به اینکه هیچ کتابی از کتب نشر نوآور به صورت فایل ورد یا پی‌دی‌اف و موارد این‌چنین، توسط این انتشارات در هیچ سایت اینترنتی ارائه نشده است، لذا در صورتی که هر سایتی اقدام به تایپ، اسکن و یا موارد مشابه نماید و کل یا قسمتی از متن کتب نشر نوآور را در سایت خود قرار داده و یا اقدام به فروش آن نماید، توسط کارشناسان امور اینترنتی این انتشارات، که مسئولیت اداره سایت را به عهده دارند و به طور روزانه به بررسی محتوای سایت‌ها می‌پردازند، بررسی و در صورت مشخص شدن هرگونه تخلف، ضمن اینکه این کار از نظر قانونی غیرمجاز و از نظر شرعی نیز حرام می‌باشد، وکیل قانونی انتشارات از طریق وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، پلیس فتا (پلیس رسیدگی به جرایم رایانه‌ای و اینترنتی) و نیز سایر مراجع قانونی، اقدام به مسدود نمودن سایت متخلف کرده و طی انجام مراحل قانونی و اقدامات قضایی، خاطیان را مورد پیگرد قانونی و قضایی قرار داده و کلیه خسارات وارده به این انتشارات از متخلف اخذ می‌گردد.

همچنین در صورتی که هر کتابفروشی، اقدام به تهیه کپی، جزوه، چاپ دیجیتال، چاپ ریسو، آفست از کتب انتشارات نوآور نموده و اقدام به فروش آن نماید، ضمن اطلاع‌رسانی تخلفات کتابفروشی مزبور به سایر همکاران و مؤذعین محترم، از طریق وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، اتحادیه ناشران، و انجمن ناشران دانشگاهی و نیز مراجع قانونی و قضایی اقدام به استیفای حقوق خود از کتابفروشی متخلف می‌نماید.

خرید، فروش، تهیه، استفاده و مطالعه از روی نسخه غیراصل کتاب،

از نظر قانونی غیرمجاز، و شرعاً نیز حرام است.

انتشارات نوآور از خوانندگان گرامی خود درخواست دارد که در صورت مشاهده هر گونه تخلف از قبیل موارد فوق، مراتب را یا از طریق تلفن‌های انتشارات نوآور به شماره‌های ۰۲-۶۶۴۸۴۱۹۱ و ۰۹۱۲۳۰۷۶۷۴۸ و یا از طریق ایمیل انتشارات به آدرس info@noavarpub.com و یا از طریق منوی تماس با ما در سایت www.noavarpub.com به این انتشارات ابلاغ نمایند، تا از تضییع حقوق ناشر، پدیدآورنده و نیز خود خوانندگان محترم جلوگیری به عمل آید، و نیز به‌عنوان تشکر و قدردانی، از کتب انتشارات نوآور نیز هدیه دریافت نمایند.

فصل اول

اخلاق مهندسی

۱. مقدمه

اخلاق تنها یکسری پند و پیمان نیست؛ برنامه‌ای به منظور پیشگیری، بهبود و تعالی فردی، سازمانی و اجتماعی است. برحسب مطالعات تجربی و نظامند اخلاق حرفه‌ای توان افزایش بهره‌وری، برتری رقابتی، خوشنامی سازمانی، مدیریت تعارضات، تبدیل تهدید به فرصت، توسعه منابع انسانی و برتری راهبردی را دارد. رعایت اخلاق حرفه‌ای در کسب و کار منجر به بهینه‌سازی عملکرد امروز و تضمین سهم بیشتر از بازار فردا خواهد بود. مسئولیت‌پذیری را اساس اخلاق حرفه‌ای می‌دانند که وجوهی چون امانتداری، رازداری، پایبندی به تعهدات، وفاداری، خیرخواهی و انصاف را شامل می‌شود.

همه ما پیوسته در حال اثرگذاری بر زندگی خویش و دیگران، و در حال اثرپذیری از تصمیمات و اعمال دیگرانیم. هر تصمیمی که در هر لحظه گرفته می‌شود پیامدهایی بزرگ و کوچک، و مثبت و منفی برای شخص تصمیم‌گیرنده، سازمان او، اجتماع و نیز آیندگان در پی دارد.

اخلاق در حداقل معنا عبارت است از تلاش برای قرار دادن رفتار خود تحت هدایت دلایل عقلانی (یعنی کاری را انجام دهیم که بهترین دلایل عقلانی بری انجام آن وجود دارد) و در عین حال قائل شدن به ارزش یکسان برای منافع تمامی کسانی که رفتار ما بر ایشان اثر دارد.

مهندسی یک حرفه عالی است، اگر با واقعیت‌هایی همراه شود با مشاهده این که نتیجه تفکر یک شخص، با کمک علم، به شکل یک نقشه بر روی کاغذ ترسیم می‌شود، سپس به سمت واقعیت یافتن در سنگ و فلز و انرژی پیش می‌رود و در نهایت برای انسان‌ها، شغل، خانه و ... ایجاد می‌کند، به افزایش استاندارد در زندگی می‌انجامد و بر رفاه زندگی می‌افزاید، این اعمال جز بزرگترین افتخارات یک مهندس خواهد شد. تعهد بزرگ یک مهندس این است که کارهای او آشکار و در معرض دید همگان قرار می‌گیرد. اعمال یک مهندس مرحله به مرحله مشخص است و او نمی‌تواند از پذیرفتن خطایش طفره ببرد.

کیفیت و کمیت ارائه خدمات و خصوصاً تولیداتی که توسط مهندسان ارائه می‌گردد، رابطه تنگاتنگی با کیفیت زندگی انسان‌های جوامع امروزی در سطوح فردی، گروهی و سازمانی ایفاء می‌نماید، که در صورت لحاظ نکردن اخلاق در ابعاد فردی و اجتماعی و مسئولیت‌پذیری می‌تواند به فاجعه‌یی جبران‌ناپذیر از جهات مختلف منجر شود. فعالیت‌های مهندسی، نقش اساسی در ارائه خدمات زیست‌محیطی به جوامع انسانی دارد. گذر از جوامع سنتی، صنعتی و رسیدن به عصر فناوری اطلاعات و تکنولوژی، مرهون بخش زیادی از فعالیت‌های مهندسی است.

از بیش از ۴۰ سال پیش، رویکرد جدیدی در جهان مطرح شده است و آن این که باید در کنار

مداخلات فنی و مهندسی در محیط طبیعی و اجتماعی، به جهانی انسانی تر و اخلاقی تر فکر کرد و تصور این که صرفاً با مداخلات فنی و مادی می توان سعادت را به انسان ها ارزانی داشت را تعدیل کرد. امروزه در دنیا بحث از مسئولیت های انسانی، اخلاقی و اجتماعی پر رنگ تر شده است و کلیه مدیران دولتی، بنگاه های اقتصادی، مهندسان، پزشکان، پیمانکاران و کلیه کسانی که به نحوی در محیط زیست و جامعه مداخله می کنند فراخوانده شده اند تا نسبت به پیامدهای زیست محیطی و اجتماعی اقدامات خود ببینند و احساس مسئولیت کنند. در غیر این صورت، جهان آینده ما جهانی غیر قابل زیست خواهد شد و خطر فروپاشی محیط زیست و جامعه و نزاع های گسترده و از میان رفتن شرایط زیست بشر در روی کره خاکی روز به روز افزون تر خواهد شد.

۲. معانی مسئولیت

وظایف: مسئولیت ها وظیفه هستند. نوعی از اعمال که انجام داد آن ها از لحاظ اخلاقی اجباری است. بعضی از تعهدات، انتظار اجرای آن از همه افراد ضروری است مانند راستگو بودن، عدالت و درستکاری تعهدات دیگر مسئولیت های شغلی هستند و زمانی که نقشی را می پذیریم یا بر عهده ما گذاشته می شود، ایجاد می شوند. نقش هایی مانند کارمند بودن و حرفه ای بودن جز این دسته از مسئولیت ها است. بر همین اساس یک مهندس ناظر، مسئولیت هایی مبنی بر بازدیدهای منظم و دقیق از کارگاه های ساختمانی دارد.

پاسخگویی: مسئول بودن به معنای پاسخگو بودن است. این به معنای داشتن ظرفیت های عمومی برای عملکردهای اخلاقی شامل ظرفیت درک و عمل بر اساس دلایل اخلاقی است؛ ضمن اینکه به معنای پاسخگو بودن در برابر چگونگی برآورده ساختن وظایف است. به عبارت دیگر نوعی آمادگی است که توسط افراد دیگر به طور عام، به افراد در موقعیت های بالاتر به طور خاص بازخواست شود. در صورت عدم پاسخگویی خطاکاری دو شکل به خود می گیرد. خطاکاری عمدی یا اهمال. خطاکاری عمدی زمانی اتفاق می افتد که می دانیم آنچه انجام می دهیم بد است و برای انجام دادن آن از طرف کسی تحت فشار قرار نگرفته ایم؛ نوعی از این خطاکاری خود سرانه عمل کردن است. خودسری به معنی نادیده گرفتن آشکار خطرات شناخته شده و مسئولیت هاست. دیگر خطاکاری های عمدی به علت ضعف اراده است، که در این صورت تسلیم و سوسه ها می شویم یا اینکه به اندازه کافی تلاش جدی نمی کنیم. در مقابل اهمال زمانی اتفاق می افتد که به طور ناخواسته در برآورده ساختن مسئولیت ها دقت کافی به خرج نمی دهیم، ممکن است در زمان بروز خطا نمی دانستیم آنچه انجام می دهیم چه پیامدهایی دارد اما می بایست می دانستیم. مهندسان ضعیف در این دسته می گنجند.

وجدان: مهندسان شایان ستایش از لحاظ اخلاقی کسانی هستند که وظایفشان را می پذیرند و در برآورده ساختن آن ها براساس وجدان عمل می کنند؛ آن ها هوشیارانه تلاش می کنند که کار درست را انجام دهند و تصمیمات صحیحی بگیرند و اغلب حتی تحت شرایط دشوار در انجام کار درست موفق می شوند. البته هیچ کس کامل نیست و ممکن است در برخی زمینه های زندگی با وجدان بیشتری نسبت به زمینه های دیگر عمل کرد.

توجه به فرمایش امیرمؤمنان علی (ع) که "آنچه برای خود می پسندی، برای دیگران هم بیسند و آنچه برای خود نمی پسندی برای دیگران نپسند؛ با دیگران چنان رفتار کن که دوست داری با تو رفتار شود"،

می‌تواند سرلوحه ارائه خدمات مهندسی ناظران جهت کیفی‌سازی مسکن‌آحاد مردم قرار گیرد.

۳. نامه وزیر راه و شهرسازی

دولت یازدهم جناب آقای دکتر آخوندی در ارتباط با اخلاق حرفه‌ای و شئون مهندسی در تاریخ ۱۷ شهریورماه ۱۳۹۴ و در هنگامه هفتمین انتخابات هیأت مدیره سازمان نظام مهندسی ساختمان، وزیر راه و شهرسازی دولت یازدهم جناب آقای دکتر آخوندی در نامه‌ای خطاب به جامعه مهندسی کشور بر اهمیت افزایش سرمایه اجتماعی مهندسان ایران در سطح‌های ملی و بین‌المللی تاکید و اصل اخلاق حرفه‌ای و شئون مهندسی را تشریح نمودند. در نامه عباس آخوندی وزیر راه و شهرسازی به مهندسان کشور ادامه آمده است:

بسمه تعالی

همکاران گرامی، مهندسان عزیز
خواهران و برادران
با سلام و عرض ادب؛

به یقین مهندسان نقشی بی‌بدیل در توسعه و آبادانی کشور و نوسازی آن داشته‌اند. هم‌چنین نقش مهندسان در استقرار دولت - ملت مدرن ایران، تحولات سیاسی و اجتماعی پس از مشروطه تا پیروزی انقلاب اسلامی، دوران دفاع مقدس و استقرار و پایداری جمهوری اسلامی نیز غیر قابل چشم‌پوشی است. اینک در شرایط سخت پس از تحریم باید آماده شویم که در جهت توسعه ایران و افزایش قدرت رقابت‌پذیری آن در سطح جهانی ایفای نقش کنیم و آنچه در توان داریم در راه افزایش رفاه اجتماعی و برگشت زندگی ایرانیان بکار بندیم. لیکن همه اینها در گرو افزایش سرمایه اجتماعی مهندسان ایران در سطح‌های ملی و بین‌المللی است. از این رو به پیوست پیش‌نویس اصل اخلاق حرفه‌ای و شئون مهندسی را که چند سال پیش تهیه کرده بودم جهت نظرخواهی به سمع و نظر شما عزیزان می‌رسانم. یقیناً مشارکت فعال شما و اظهار نظرهای سازنده‌تان در جهت ایجاد اجماع مهندسان و غنای آن موثر خواهد بود. در ادامه این اصول باید در قالب دستورالعملی رسمی، ضمانت اجرایی پیدا کند و معدود عهدشکنان احتمالی در سیستم انتظامی مورد مواخذه و محکومیت قرار گیرند. امید که بدین ترتیب به اتفاق برای اعتلای اخلاق مهندسی در ایران پایه‌ای مستحکم بنا نهیم.

با سپاس - عباس آخوندی

وزیر راه و شهرسازی

۱۳۹۴/۰۶/۱۷

۴. پیوست نامه وزیر راه و شهرسازی

درباره « اصول اخلاق حرفه‌ای و شئون مهندسی »

کلیه مهندسان حقیقی و حقوقی حرفه‌ای مذکور در ماده ۴ مکلفند الزامات اصول اخلاق حرفه‌ای مذکور در زیر را در انجام فعالیت‌های حرفه‌ای مهندسی در قبال کارفرما، جامعه، سایر مهندسان حرفه‌ای و سازمان‌های نظام مهندسی متبوع، رعایت نمایند. در صورتیکه عدم رعایت هر یک از این

الزامات موجب ضرر و زیان به کارفرما و یا اشخاص ثالث گردد فرد خاطی مستوجب مجازات انتظامی است و به شرح مندرج در بخش مربوط مجازات خواهد شد و چنانچه اقدام وی مستوجب مجازات کیفری نیز باشد، مجازات مهندس خاطی از طریق مراجع قضایی پیگیری خواهد شد. پاره ای از اصول اخلاق حرفه‌ای که رعایت آن‌ها الزامی است بدون قید انحصار عبارتند از:

۱. باید تعهدات خود در قبال کارفرما را با حسن نیت و برابر با آیین‌نامه‌ها و استانداردهای مهندس مصوب و در غیاب آیین‌نامه و استاندارد مصوب بر اساس عرف پذیرفته شده مهندسی و یا آیین‌نامه‌های بین‌المللی نظیر انجام دهد.
۲. در صورت وجود و تشخیص مواردی که بالقوه معارض با منافع کارفرما یا استخدام کننده اوست یا مواردی که بعداً با منافع آنان معارض خواهد شد باید خودداری کند و قبل از شروع کار آگاهی کامل را به ایشان بدهد.
۳. باید از قبل به کارفرما یا استخدام کننده خود در مورد شرایطی که قرار گرفتن وی در آن می‌تواند بر قضاوت مهندسی وی اثر بگذارد با از کیفیت خدمات مهندسی وی بکاهد، آگاهی لازم را بدهد.
۴. ضمن حفظ اسرار کارفرما، در اظهاراتی که طی گزارش‌های کارشناسی اعلام می‌کند صادق بوده و هیچ واقعیتی را کتمان نکند.
۵. تنها زمانی نظر تخصصی خود را بصورت علنی و عمومی ابراز نماید که در زمینه موضوع اظهار نظر، دانش و اطلاع کافی داشته و ارزیابی دقیقی از آن داشته باشد.
۶. هر آینه از مواردی که ناقض مقررات و مسئولیت‌های مهندسی است مطلع شد، باید اطلاعات خود را به نحو مقتضی در اختیار کارفرما قرار داده و در جهت رفع موارد ناقض مقررات اقدام نماید. در صورت اصرار کارفرما بر ادامه کار، از کار مستعفی شده مراتب را به سازمان نظام مهندسی خود اطلاع دهد.
۷. مجاز نیست اطلاعاتی را که در جریان ارائه خدمات مهندسی خود به دست آورده بدون موافقت کارفرما یا استخدام کننده خود منتشر یا افشا نماید مگر در مواقعی که قانون وی را ملزم به افشای آن نماید.
۸. نباید اجازه دهد شخصی که به فعالیت اقتصادی یا مهندسی فریبکارانه یا غیر درستکارانه مبادرت می‌ورزد، از نام وی یا شخص حقوقی متبوع وی سو استفاده کند.
۹. نباید در کاری که آن را برای کارفرما یا استخدام کننده خود انجام می‌دهد از طرف‌های مورد قرارداد کارفرما و یا نمایندگان آن‌ها یا سایر عوامل دخیل در آن کار هرگونه وجه و یا امتیازی را به صورت مستقیم یا غیرمستقیم درخواست یا دریافت نموده یا بپذیرد.
۱۰. نباید تعهد خود در قبال کارفرما یا مشتری یا استخدام کننده خود را به نحوی انجام دهد که به منافع عمومی لطمه وارد آید.
۱۱. باید حقوق مالکیت معنوی همکاران مهندس خود را بطور کامل مراعات نماید و از هر اقدامی که به حقوق مالکیت معنوی آنان لطمه زند پرهیز نماید.
۱۲. مجاز نیست با همکاران مهندس خود به نحوی رقابت نماید که از نظر عرف صاحبان حرفه مهندسی رقابت غیر شرافتمندانه محسوب شود.

۱۳. نباید به راست یا دروغ، یا به طور مستقیم و غیر مستقیم تلاش کند که به آبروی حرفه ای، آینده شغلی یا وضعیت استخدامی مهندس دیگری لطمه وارد کند یا از کار مهندس دیگری انتقادات موهوم و مغرضانه نماید.
۱۴. نباید در مورد میزان دانش مهندسی یا صلاحیت حرفه ای خود یا شرکا یا کارکنان شخص حقوقی مهندسی که در آن کار می کند اظهار خلاف واقع، مبالغه آمیز یا گمراه کننده بنماید و یا برخلاف واقع آگهی های تبلیغی منتشر نماید.
۱۵. مجاز نیست میزان مسئولیت خود در پروژه ها یا مشاغل قبلی را بیش از آنچه که بوده اعلام نماید یا در مورد پیچیدگی فنی و تخصصی آن ها اغراق کند و آنچه را که در درخواست استخدام خود اظهار می نماید نباید حاوی مطالب نادرستی در مورد استخدام کنندگان یا مستخدمین، همکاران، شرکاء و یا کارهای قبلی اش باشد.
۱۶. مجاز نیست هیچگونه واسطه ای را برای بدست آوردن کار مهندسی بین خود و کارفرمای خود بپذیرد و از بابت آن مجاز نیست مبلغی را بپذیرد، یا تعهدی بپذیرد و یا وعده ای بدهد. موضوع های بازاریابی و وکالت از این قاعده مستثنی است.
۱۷. نباید برای بدست آوردن کار از کارفرما به ویژه دستگاه های دولتی هیچگونه وجهی را به عوامل کارفرما بپردازد و یا برای حفظ آن کار وعده ای بدهد یا کمک حزبی یا سیاسی بنماید.
۱۸. در مواردی که در موقعیت حکم و یا کارشناس مهندسی در موارد اختلافی بین دو طرف دعوی قرار می گیرد، در اظهار نظرهای مهندسی خود نبایستی تحت تاثیر القائات یا تطمیع یکی از طرفین قرار گیرد مگر آنکه قبلاً به همه طرف های اختلاف آشکارا اعلام کرده باشد که به طرفیت کدامیک از آن ها سخن می گوید و همه منافع خود در موضوع اظهار نموده باشد.

درخواست ناشر از خوانندگان محترم: انتشارات نوآور از تمامی خوانندگان گرامی این کتاب تقاضا دارد که در صورتی که متنی را که اکنون در حال مطالعه آن هستید به هر شکلی غیر از نسخه چاپی در اختیار شما قرار گرفته است از قبیل فایل ورد، فایل اسکن شده، فایل پی دی اف، تصویر و غیره و یا بصورت کپی، جزوه و یا چاپ بی کیفیت و مواردی اینچنین، مراتب را از طریق تلفن های انتشارات نوآور به شماره ۰۲۱ ۶۶۴۸۴۱۹۱ و ۰۹۱۲۳۰۷۶۷۴۸ و یا از طریق ایمیل info@noavarpub.com و یا از طریق منوی تماس با ما در سایت www.noavarpub.com به این انتشارات ابلاغ نمایند تا از تضییع حقوق ناشر، پدیدآورنده و نیز خود مخاطبان محترم جلوگیری به عمل آید. و نیز به عنوان تشکر و قدردانی از کتب انتشارات نوآور هدیه دریافت نمایید. خرید، فروش، تهیه، استفاده و مطالعه از روی نسخه غیر اصل کتاب، از نظر قانونی غیرمجاز و شرعاً نیز حرام است.

تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۸۴۱۹۱